

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Онацький Володимир Михайлович,

студент 4 курсу юридичного факультету

КНУ ім. Тараса Шевченка

Науковий керівник:

Ковальчук О.М.

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри теорії держави і права

юридичного факультету КНУ ім. Тараса Шевченка

Формування правової культури підростаючого покоління є одним із пріоритетів сучасної школи. Саме на школу відповідно до Закону України “Про загальну середню освіту” покладається завдання виховувати громадянина України, формувати в учнів повагу до Конституції України, державних символів нашої країни, прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії, свідомого ставлення до обов’язків людини і громадянина.

Специфічним періодом формування правової культури є молодший шкільний вік. З одного боку, цей вік сприятливий до засвоєння норм життєдіяльності у суспільстві, а з іншого – молодші школярі ще не здатні сприйняти складні юридичні терміни, здійснювати аналіз та давати належну юридичну кваліфікацію тим чи іншим діям. При цьому зазначимо, що прогалини у формуванні правової культури в молодшому шкільному віці в подальшому можуть стати причинами правового нігілізму та делінквентної поведінки дорослої людини. Саме тому при здійсненні правового виховання молодших школярів необхідно спиратися на їх вікові психологічні особливості.

Таким чином, враховуючи психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку формування правової культури необхідно здійснювати на засадах взаємозв’язку правового виховання з практичними життєвими ситуаціями; єдності правового і морального виховання; поєднання колективного та індивідуального підходу у вирішенні проблем учнів, гнучкого, оперативного реагування на прояви делінквентної поведінки та перспективних потреб учнів; в логічній послідовності правового виховання: від одержання

знань про норми до засвоєння їх на практиці, і надалі до формування усвідомленої установки щодо необхідності дотримання їх кожною людиною.

На нашу думку, під час навчання в початкових класах у дитини повинні бути сформовані загальні уявлення про основні правові норми, які тісно переплітаються з моральними нормами та окремими нормами конституційного, цивільного, сімейного, адміністративного та кримінального законодавств. Наведемо основні групи понять, які можуть і мають бути засвоєні молодшим школярем: 1) держава Україна; День Незалежності України; суверенітет і незалежність; державна символіка: Державний Герб України, Державний Прапор України, Державний Гімн України; почесні державним символам; влада в Україні: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів; 2) закони як обов'язкові правила для всіх людей, які упорядковують життя, охороняють і захищають інтереси людей; Конституція України як Основний Закон нашої держави; конституційні обов'язки громадянина України; 3) Декларація прав дитини; особисті права дитини (людини); організації, які покликані опікуватись правами дитини: соціальні служби для дітей та молоді, відділи у справах неповнолітніх при місцевих органах влади, кримінальна міліція у справах неповнолітніх, правозахисні організації, суди; 4) право власності; захист Законом права власності; 5) правові норми в галузі захисту навколишнього середовища; 6) поняття злочину; кримінальна відповідальність неповнолітніх.

І хоча в початковій школі відсутній окремий предмет юридичного спрямування, реалізація зазначеного змісту цілком можлива. При цьому вчитель молодших класів повинен використовувати можливості як навчального процесу так і позаурочної роботи.

Широкі можливості для реалізації завдань формування правової культури закладено в курсі “Громадянська освіта”. Змістове наповнення цього курсу зосереджує учня на усвідомленні суті взаємовідносин людини й суспільства, набутті демократичних цінностей, адекватному випробовуванні різноманітних соціальних ролей, засвоєнні поведінкових еталонів. Саме “Громадянська освіта” передбачає створення передумов для усвідомленого сприйняття й

засвоєння маленьким учнем соціальних та морально-правових норм, історичних, національно-культурних традицій українського народу.

Не менш широкі можливості для формування правової культури молодших школярів дають уроки природознавства, читання, математики, основ здоров'я та інші.

Зазначимо, що надзвичайно широкі можливості щодо здійснення правового виховання молодших школярів є і у позаурочній роботі. При цьому така робота може здійснюватися вчителем у тісній співпраці з педагогом-організатором, вихователем ГПД, практичним психологом, соціальним педагогом, бібліотекарем, батьками, представником органів внутрішніх справ. Саме у позакласній роботі є всі можливості для використання найрізноманітніших форми і методів правового виховання. У залежності від мети та обставин можуть використовуватися роз'яснення; розповіді; колективні та індивідуальні бесіди; аналіз життєвих ситуації; обговорення з учнями літературних, літературно-публіцистичних творів, газетних статей і повідомлень з відповідною правовою оцінкою, того що трапилось; читання художніх творів; вікторини; конкурси; написання творів на правову тематику; створення спеціальних педагогічних ситуацій морального вибору; екскурсії; включення дітей у процес вибору органів самоврядування, ділові ігри (правовий тренінг) тощо.

Таким чином, наведена система роботи вчителя молодших класів забезпечує превентивні заходи щодо запобігання асоціальної поведінки учнів, закладає підґрунтя для подальшого формування правової культури учнів у наступних класах.